

Meervoudig ruimtegebruik in de Schammerpolder

INLEIDING

Ingeklemd tussen Amersfoort, Hoevelaken en Leusden ligt de Schammerpolder, één van de drie waterbergingsgebieden van waterschap Vallei & Eem. De functie van een waterbergingsgebied is het tijdelijk opvangen van overtollig water om het in drogere perioden gecontroleerd weer terug te laten lopen in het watersysteem. Deze gebieden zijn nodig om grotere vormen van wateroverlast en daarmee gepaard gaande schades, te voorkomen.

De Schammerpolder kent een van nature zeer lage ligging en is daardoor sinds jaar en dag een natuurlijk waterretentiegebied ('het putje van de Gelderse Vallei'). De waterafvoer van de langs de polder stromende Barneveldse Beek kent namelijk een grote variatie. In nattere perioden treedt de Barneveldse Beek juist ter hoogte van de Schammer regelmatig buiten haar oevers.

Waterschap Vallei & Eem, provincie Utrecht, gemeente Amersfoort, gemeente Leusden en Stichting Het Utrechts Landschap hebben gezamenlijk het plan opgevat om het bestaande, laag gelegen agrarische gebied her in te richten en het een meervoudige functie te geven: waterberging, natuur en recreatie. Het project kende 5 doelstellingen:

- Behouden van regionale waterberging.
- Vormgeven van de ecologische verbindingszone langs de Barneveldse Beek en het Valleikanaal.
- Mogelijk maken van natuurontwikkeling.
- Vormgeven van mogelijkheden voor recreatief medegebruik van het gebied.

Barneveldse beek oud (links) en nieuw (rechts).

Schammerstapsteen.

Schammerolonder.

WAT IS ER GEREALISEERD?

De eerste voorbereidende werkzaamheden voor het project de Schammer dateren al uit 2004. Toen ging het vooral om planvorming en fondsenvererving. Omdat de benodigde gronden niet vrijwillig verkregen konden worden, is een onteigeningsproces gestart waardoor pas in 2010 kon worden gestart met de uitvoeringswerkzaamheden.

Direct voorafgaand aan de uitvoering is een archeologisch onderzoek verricht. Tijdens dit onderzoek kwam naar voren dat het gebied al lang geleden zijn eer-

ste bewoners had. Zo zijn er in het voormalige beekdal de paalsporen van een vierkant gebouwtje uit de IJzertijd aangetroffen. Verder is een plattegrond van een 12de eeuwse boerderij blootgelegd met daaromheen sporen van het erf zoals afvalkuilen, dierbegravingen en meerdere waterputten.

Na afronding van het archeologisch onderzoek is in maart 2010 gestart met de uitvoeringswerkzaamheden. Gestart is met het vormgeven van het waterbergingsgebied. De bergingscapaciteit van het gebied is lokaal vergroot door het verlagen van het maaiveld en het aanleggen van plassen en watergangen met flauwe taluds. Er zijn twee stuwen (houten overlaten) geplaatst die het water in het gebied op peil houden en zorg dragen voor een gedoseerde afvoer. Door variatie aan te brengen in maaiveldhoogtes zullen zich verschillende soorten vegetatie gaan ontwikkelen. Vochtminnende soorten op de lager gelegen delen en wat bosrijkere soorten op de hoger gelegen delen. Daarnaast zal elk deel zo zijn eigen dieren gaan aantrekken.

In de Barneveldse Beek zijn maatregelen genomen die de stroming bevorderen. De beek is plaatselijk versmald zodat het water een hogere stroomsnelheid krijgt. Hierdoor wordt de beek aantrekkelijker voor flora en fauna die gebaad zijn bij stromend water en kan worden voldaan aan de eisen die worden gesteld door de Kader Richtlijn Water. In de vorm van nevengeulen zijn twee ecologische verbindingzones aangelegd: één langs de Barneveldse Beek en één langs het Valleikanaal.

Halverwege het project is gestart met de aanleg van wandel- en fietspaden en is een brug aangelegd over de Barneveldse Beek. Hierdoor is een directe verbinding gelegd met het nabij gelegen Bloeidaal, een eerder heringericht en waterbergend deel van de Schammerpolder. Op en rond twee aangelegde plassen kunnen watergerelateerde activiteiten ontwikkeld worden. Om het recreatieve deel van het gebied meer in te kleuren is begroeiing in de vorm van bomen en struiken aangebracht.

CONCLUSIE

Een geslaagd samenwerkingsproject van waterschap, provincie, gemeenten en Utrechts Landschap met als resultaat een volledig heringericht landschap waar op een innovatieve wijze een duurzame oplossing gevonden is voor de combinatie van water, natuur en recreatie.

*Peter van Dijk,
waterschap Vallei & Eem*